Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001619

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 19-04-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ликова Мар'яна Анатоліївна

2. Mariana Lykova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0943-404

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Імунологія та алергологія

Дата захисту: 23-05-2024

Спеціальність за освітою: 222 Медицина

Місце роботи здобувача: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.613.173

Повне найменування юридичної особи: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.38

Тема дисертації:

1. Гіперчутливість до алергенів собаки у пацієнтів з бронхіальною астмою та алергічним ринітом: поширеність, специфічна діагностика та лікування

2. Hypersensitivity to dog allergens in patients with bronchial asthma and allergic rhinitis: prevalence, specific diagnosis and treatment

Реферат:

1. Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуальної задачі сучасної алергології – вивченню поширеності гіперчутливості (ГЧ) до алергенів собаки серед пацієнтів з респіраторними алергічними захворюваннями (АЗ), визначенню спектру сенсибілізації до окремих алергенних білків собаки, розробленню алгоритму діагностики до алергенних білків собаки та оцінці ефективності алергенспецифічної імунотерапії (АСІТ) у осіб з алергічним ринітом (АР) та/або бронхіальною астмою (БА) з ГЧ до алергенів собаки. На першому етапі дослідження проведений ретроспективний аналіз профілів сенсибілізації до алергенних білків, в тому числі й тварин, серед пацієнтів, що звернулися в клініку алергології та імунології з ознаками можливої респіраторної алергопатології. Проаналізовано результати мультиплексного тесту ISAC у 553 осіб,

які були розподілені за віком на 3 групи: діти віком 0-6 років, діти віком 7-18 років та особи віком 19 років та старше. Серед пацієнтів з підтвердженою сенсибілізацією до алергенів собаки встановлено залежність клінічних симптомів від профілю сенсибілізації до окремих алергенних білків. На другом етапі дослідження здійснений проспективний аналіз спектру сенсибілізації до окремих алергенних білків собаки серед 102 пацієнтів з БА та/або АР та ГЧ до алергенів собаки, підтвердженою за допомогою шкірного прик-тесту (ШПТ), та встановлення 3 відповідності тяжкості симптомів БА та/або АР від спектру сенсибілізації до окремих алергенних білків собаки. На третьому етапі дослідження проведений аналіз ефективності АСІТ стандартизованими алергенами собаки у 23 осіб з БА та/або АР після 1-го року лікування за допомогою оцінки динаміки клінічних даних та рівня специфічних IgG4 (sIgG4) до екстракту собаки до лікування та через рік після його початку. Переважна більшість пацієнтів з респіраторними АЗ (73,3 %) була сенсибілізована більш ніж до 3 алергенних білків проти 26,7 % осіб з сенсибілізацією від 1-го до 3-х компонентів, а 59,3% – більш ніж до 5 алергенних білків. При цьому більшість (63,4 %) обстежених була сенсибілізована одночасно і до інгаляційних, і до харчових алергенів. Сенсибілізацію до алергенів тварин, як правило, в поєднанні з ГЧ до інших компонентів інгаляційних алергенів виявлено у 46,1 % дітей віком 0-6 років, у 62,8 % дітей віком 7-18 років та у 42,6 % дорослих осіб. Важливе місце в структурі сенсибілізації до інгаляційних алергенів займала ГЧ до алергенів домашніх тварин. У всіх вікових групах переважала сенсибілізація до кількох видів тварин, у переважній більшості до кішок та собак одночасно. При цьому моносенсибілізація лише до алергенів домашніх тварин діагностувалася значно рідше в усіх групах обстежених, а саме: у 3,1 % дітей віком 0-6 років, у 5,3 % дітей віком 7-18 років та у 4,8 % осіб дорослого віку. Серед пацієнтів, сенсибілізованих лише до одного виду алергену тварин, у всіх групах обстежених переважала сенсибілізація до алергенів кішки, а саме: 44,6 % від усіх сенсибілізованих до тварин у групі 0-6 років, 43,4 % – у групі 7-18 років, та 42,7 % – у групі дорослих осіб над ГЧ до алергенів собаки – 12,3 %, 6,6 % та 17,7 % випадків, відповідно, хоча остання також була достатньо частою. У всіх вікових групах обстежених переважала сенсибілізація до алергенів кількох видів тварин, в переважній більшості до двох, що може бути свідченням перехресної реактивності між алергенними білками різних видів тварин. Серед обстежених нами осіб за частотою сенсибілізації до алергенних білків, у всіх вікових групах переважала сенсибілізація до головного алергену кішки Fel d1 (утероглобін), у дітей ліпокаліни також викликали високу частоту сенсибілізації, зокрема Can f1 та 4 Fel d4, тоді як у групі дорослих осіб частота сенсибілізації до простатичного калікреїну собаки Can f5 займала друге місце (у 20.2% обстежених) за частотою після сенсибілізації до Fel d1 (40.3% пацієнтів). Слід також відзначити, що у молодшій (0-6 років) групі дітей, достатньо важливе місце посіла сенсибілізація до сироваткових глобулінів (Fel d2, Can f3, Equ c3), що могло бути пов'язаним з перехресною реактивністю до сироваткових альбумінів, що містяться в м'ясі та молоці ссавців, сенсибілізація до яких, як правило, частіше зустрічається у дітей молодшого віку. В структурі сенсибілізації до інших інгаляційних та харчових алергенних білків серед дорослих пацієнтів з БА та/або АР важливу роль відігравали головні компоненти пилкових алергенів весняних дерев (Bet v1), лугових трав (Phl p1) та амброзії (Amb a1), а серед цілорічних алергенів – алергени кішки (Fel d1), кліщів побутового пилу (Der d1, Der f1 Der p2, Der f2) та цвілі Alternaria alternata (Alt a1). Серед алергенів кліщів побутового пилу важливо звернути увагу на визначення специфічних антитіл IgE до алергенного білка Der p23, оскільки відсутні дані про стандартизацію вакцин для АСІТ за цим білком.

2. The dissertation work was completed at the department of phthisiology and pulmonology of the Shupyk National Healthcare University of Ukraine, in the clinic "Immunology and Allergology Forpost " LLC, Kyiv. The dissertation was devoted to solving the current problem of modern allergology - studying the prevalence of hypersensitivity (HS) to dog allergens among patients with respiratory allergic diseases (RA), determining the spectrum of sensitization to individual dog allergen proteins, developing a diagnostic algorithm for dog allergen proteins and evaluating the effectiveness of allergen-specific immunotherapy (AIT) in persons with allergic rhinitis (AR) and/or bronchial asthma (BA) with HS to dog allergens. At the first stage of the study, a retrospective analysis of sensitization profiles to allergenic proteins, including animals, among patients who applied to the clinic of allergology and immunology with signs of possible respiratory allergy pathology was carried out. The results of the

ISAC multiplex test were analyzed in 553 people, who were divided by age into 3 groups: children aged 0-6 years, children aged 7-18 years and adult aged 19 years and older. Among patients with confirmed sensitization to dog allergens, the dependence of clinical symptoms on the profile of sensitization to individual allergenic proteins was established. At the second stage of the study, a prospective analysis of the spectrum of sensitization to individual dog allergenic proteins was performed among 102 patients with BA and/or AR and HS to dog allergens, confirmed by a skin prick test (SPT), and establishing the correspondence of the severity of BA and/or AR symptoms from the spectrum of sensitization to individual allergenic proteins of the dog. At the third stage of the study, an analysis of the 11 effectiveness of AIT with standardized dog allergens was performed in 23 people with BA and/or AR after the 1st year of treatment by evaluating the dynamics of clinical data and the level of specific IgG4 (sIgG4) to dog extract before treatment and one year after its initiation. The vast majority of patients with respiratory allergic diseases (73.3%) were sensitized to more than 3 allergenic proteins, 26.7% of people with sensitization from 1 to 3 components, and 59.3% - to more than 5 allergenic proteins. At the same time, the majority (63.4%) of the examinees were simultaneously sensitized to inhalation and food allergens.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- Ликова М.А. Сенсибілізація до алергенів домашніх тварин серед пацієнтів алергологічної клініки. Астма та алергія, 2021; 3: 43–49. УДК: 576.8.097.32:576.8-97.2:616-056 DOI: 10.31655/2307-3373-2021-3-43-49 http://www.ifp.kiev.ua/doc/journals/aa/21/pdf21-3/43.pdf Ключові слова: гіперчутливість, сенсибілізація, алергени тварин, алергічний риніт, бронхіальна астма.
- Ликова М.А. Гіперчутливість до алергенів собаки (клінічні випадки). Астма та алергія, 2021;4: 64-68. УДК: 576.8.097.32:576.8-97.2:616-056 DOI: 10.31655/2307-3373-2021-4-64-68 http://www.ifp.kiev.ua/doc/journals/aa/21/pdf21-4/64.pdf Ключові слова: компонентна алергодіагностика, алергени собаки, гіперчутливість, алергічний риніт, бронхіальна астма.
- Ликова М.А. Спектр сенсибілізації до молекулярних компонентів алергенів собаки у пацієнтів з респіраторною алергопатологією. Астма та алергія, 2022;4:51-55 УДК: 576.8.097.32:576.8-97.2:616-056 DOI: 10.31655/2307-3373-2022-4-51-55 http://www.ifp.kiev.ua/doc/journals/aa/22/pdf22-4/51.pdf Ключові слова: сенсибілізація, алергени собаки, компонентна діагностика, алергічний риніт, бронхіальна астма.
- М. А. Ликова, С. В. Зайков Профіль сенсибілізації до алергенних компонентів собаки у пацієнтів з респіраторною алергічною патологією. Астма та алергія. 2023;2:23-29. DOI:10/31655/2307-3373-2023-2-23-29 http://www.ifp.kiev.ua/doc/journals/aa/23/pdf23-2/23.pdf Ключові слова: гіперчутливість, профіль сенсибілізації, алергенні компоненти, перехресна сенсибілізація, респіраторні алергічні захворювання.
- М. А. Ликова, С. В. Зайков Ефективність алергенспецифічної імунотерапії пацієнтів з алергічним ринітом та/або бронхіальною астмою з гіперчутливістю до алергенів собаки. Дані першого року спостереження. Астма та алергія. 2023;3:42-48. DOI: 10.31655/2307-3373-2023-3-42-48 http://www.ifp.kiev.ua/doc/journals/aa/23/pdf23-3/42.pdf
- Ликова М.А. Клінічні випадки гіперчутливості до алергенів собаки: роль молекулярної діагностики в установленні правильного діагнозу та виборі тактики лікування. Allergy practice, 2023;1:29-32. https://aalu.org.ua/download/allergypractice-1-2023.pdf

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зайков Сергій Вікторович

2. Sergii Zaikov

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.26, 14.03.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9276-0490

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Беш Леся Василівна

2. LESIA BESH

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.10, 14.01.27

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1897-7461

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, буд. 69, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дитятковська Євгенія Михайлівна

2. Evgeniya M. Dytiatkovska

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.03.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9007-8634

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Речкіна Олена Олександрівна

2. Olena Rechkina

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.26, 14.03.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7545-8572

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського Національної академії медичних наук України"

Код за ЄДРПОУ: 02011964

Місцезнаходження: вул. Миколи Амосова, буд. 10, Київ, 03038, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія медичних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Охотнікова Олена Миколаївна

2. Olena Ohotnikova

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.10, 14.03.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2498-0560

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 7801403265

Повне найменування юридичної особи: Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Код за ЄДРПОУ: 01896702

Місцезнаходження: вул. Дорогожицька, буд. 9, Київ, 04112, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Шарікадзе Олена Вікторівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Шарікадзе Олена Вікторівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Серьогіна Наталія Олексіївна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна